

BOLLA ZSOLT

A szülők szabad iskolaválasztásának története, következményei és lehetőségei

<https://doi.org/10.71157/upsz.2025.01-02.03>

MŰHELY

1. BEVEZETÉS

A magyar oktatáspolitikai környezet elmúlt évtizedeinek egyik meghatározó jellemzője a szülők szabad iskolaválasztása. Története nem mentes az ellentmondásoktól, de várhatóan erős beágyazottsága a jövőben is biztosítani fogja fennmaradását. Ezt tudomásul véve, a jelentős társadalmi veszélyei mellett is érdemes feltenni a kérdést, hogy milyen lehetőségeket jelenthet az intézmények és a szülők számára. Az elmúlt időszakban kevés kutatás foglalkozott a szülői preferenciák feltárásával. Közülük a legutolsó Fejes József és munkatársai nevéhez fűződik, amelyet erőteljesen befolyásolt, hogy a Covid-19-járvány időszakában ment végbe, és ez háttérrel volt a végeredményre. Az újabb vizsgálatok országos kiterjesztése kis településekre, közepes és nagyvárosokra, s ezek évente ismétlődő megvalósítása, eredményeinek elemzése olyan információkat biztosíthat az iskolák számára, amelyek segíthetnek a jelenlegi legnagyobb kihívásuk megoldásában. Olyan sikeres marketingstratégia kialakításához nyújthatnak információt, amely megoldást adhat beiskolázási gondjaikra. Kutatásom ehhez kíván segítséget nyújtani.

2. A SZABAD ISKOLAVÁLASZTÁS TÖRVÉNYI MEGJELENÉSE

A szülők szabad iskolaválasztásának törvénybe iktatása a magyar oktatáspolitikában egészen 1985-re nyúlik vissza. A szocializmus utolsó időszakának, a kor sajátosságainak, a pártvezetés meggyengülésének az eredménye egy több szempontból meglepő oktatási törvény megjelenése. Az akkori állampárt, az MSZMP 1980 után már komoly problémákkal kellett, hogy szembenézzen. Az 1972-es oktatáspolitikai párthatározat új tantervi reformot ígért anélkül, hogy ahhoz hozzárendelte volna a szükséges erőforrásokat. Így nem meglepő, hogy súlyos kudarcral végződött.

Ahogy *Andor Mihály* 1980-ban a *Mozgó Világban* megjelent nagy hatású cikkében írta:

„A feltételeket – mint ahogyan annyiszor eddig – most sem biztosították, »de ahogyan [...] eddig is mindenekelőtt a pedagógusokra, hivatástudatukra, gyermekszerezetükre építettünk, bizonyos, hogy ezután is számíthatunk rájuk«. Nincs társadalmunknak még egy olyan

foglalkozási csoportja, amelynek hivatásstudatára annyit apelláltak volna az elmúlt 35 év során, mint a pedagógusokéra. Többnyire a hiányzó feltételek megteremtése helyett. A feltételek hiányát nemcsak a gyerekek, hanem a pedagógusok is megsínylik. Nincs az alkotómunkák között nehezebb és nincs az alkotómunkák között rosszabb körülmények között végzett, mint a pedagógusoké.”¹

Az 1982-ben történt állampárti értékelés elemezte a végrehajtás tapasztalatait, és ezekből láthatóvá vált, hogy a kitűzött célok tarthatatlanok. Ez vezetett ahhoz a helyzethez, hogy több kísérlet után sikerült elfogadtatni a meggyengült párttal szemben az 1985-ös oktatási törvényt, melynek legfontosabb elvei közé az autonómia, a decentralizáció és az alternativitás tartoztak (Gazsó, 2019).

Az 1985-ös oktatási törvény számos eleme, úgymint az alternatív iskolák engedélyezése, a tantestületek jogainak kiterjesztése, a szakfelügyelet megszüntetése mellett a szülők szabad iskolaválasztási joga többek szerint teljesen ad hoc jelleggel, egyeztetés nélkül került be a törvénybe.

Berényi (2016) történeti összefoglalása szerint a '80-as években angolszász területeken merült fel először az elképzelés, amelyben a mellette érvelők az iskolák versenyhelyzetéből adódó minőségi irányváltást remélték. Glatte, Hirsch és Watson alapvetően három, egymással sok szempontból

összefüggő koncepciót különböztetnek meg a szabadválasztás-párti elképzeléseiken belül. A legfontosabb érvük, hogy a versenyszellem majd arra kényszeríti az intézményeket, hogy feladataik mind hatékonyabb végzésével magukhoz tudják csábítani a tanulókat. Végül, a miénkhez hasonló formában a világban csak két országban, Chilében és Új-Zélandon valósult meg az egészen korai szabad iskolaválasztás. Míg Európában komoly szakmai viták folytak minderről, nálunk minden előkészítés nélkül, egyesek szerint Gazsó Ferenc váratlan ötletének köszönhetően került bele a törvénybe (Kozma, 2024).

3. A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

Azóta végbement Magyarországon egy rendszerváltás, ám az elmúlt 34 évben a politikai pártok képtelenek bizonyultak arra, hogy egymással együttműködve konszenzusra épülő oktatáspolitikát dolgozzanak ki.

Ennek következtében az egymást váltó kormányok jellemzően mindent megváltoztattak, amit az előtük járók az oktatásban elindítottak. Az egyik elem a kevésből, amely minden változtatást túlélt, a szülők szabad iskolaválasztása.

A rendszerváltás utáni időszak oktatáspolitikai irányát meghatározta az 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról, illetve annak kiegészítése, az 1991. évi XX. törvény, és az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. Ezek hatását az iskolarendszer teljes átalakulására – előnyeire és

egyesek szerint
Gazsó Ferenc váratlan
ötletének köszönhetően
került bele a törvénybe

¹ Az idézetben belüli idézet a *Távlat és korszerűség a közoktatásban* című, 1979. augusztus 12-én a Népszabadságban, szerzőjelölés nélkül megjelent írásból származik.

hátrányaira – alaposan feltárta egy 2004 és 2006 között zajlott OTKA-kutatás.² *Berényi Eszter, Berkovits Balázs és Eröss Gábor* az erről készült, *Kiváltság és különbségtétel a közoktatásban* (2008) című könyvükben elemzik a hármias autonómiából (szülők, intézmények, fenntartók) eredő következményeket, az esetlegességet, az áttekinthetlenséget, az egyenlőtlenségeket, a szegregációt, a posztbürokratikus intézkedések kudarcait. Mindennek pedig szerintük az egyik fő oka a szabad iskolaválasztás rendszereken átívelő, töretlen fennmaradása, amely továbbra is fenntartja, konzerválja a korábban kialakult szelekciót. A Magyarországon (akkor) hatályos törvényi szabályozás így fogalmaz: „[...] a szülőt megilleti a nevelési, illetőleg nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának joga”.³

Több tanulmány foglalkozik ennek következményeivel (Hricsovinyi és Józsa, 2018; Zolnay, 2010; Nahalka, 2016; Neumann és Zolnay, 2008). Jelenleg is ez a szabályozói attitűd rögzült, és komoly támogatottsága okán valószínűleg a jövőben is meghatározó magyar unikumként befolyásolja az iskolák beiskolázási lehetőségeit. S mivel e szabályozás jelentős mértékben jut szerephez az iskolák fennmaradásában is, fontos, hogy kiemelt figyelemmel kísérjük a szabad iskolaválasztás gyakorlatának alakulását. Kutatásom során azt vizsgálom,

nincs is tisztában azzal,
 hogy a szabad
 iskolaválasztás joga
 egyáltalán létezik

napjainkban mely szempontok mentén választanak a szülők iskolát gyermeküknek.

Már a bevezetésekor is deklarált ténynek számított, hogy a szabad iskolaválasztás nem mindenki számára jelent majd valós választási lehetőséget. Azokon a településeken, ahol csak egyetlen iskola működik, nem adottak ehhez a feltételek. Mivel az iskolák nem tudnak korlátlanul fogadni mindenkit, óhatatlan, hogy akadnak majd, akik nem juthatnak be választott iskolájukba. Az is kiderült, hogy a szülők jelentős része – akik az iskolák számukra idegen közegében nehezen tájékozódnak – nem képes élni ezen jogával, vagy egyszerűen információ hiányában nincs is tisztában azzal, hogy a szabad iskolaválasztás joga egyáltalán létezik. A jelentősebb érdekérvényesítő képességgel rendelkező szülők ugyanakkor felismerték a

törvényben rejlő lehetőséget arra, hogy a hozzájuk hasonló szülőkkel együtt az általuk kiszemelt intézménybe írássák be gyermekeiket (*Berényi, 2016*).

A szabad iskolaválasztásnak a szegregált iskolák ki-

alakulásában betöltött szerepét sokáig nem ismerték fel még a szakemberek sem. A máig legutolsó, a pártok oktatáspolitikusai között 1997 novemberében lezajlott választási vitában sem merült fel, hogy a szegregáció kialakulásában mekkora a szabad iskolaválasztás szerepe.⁴ Először a 2000-es évek elején kezdték többen felismerni, hogy mindez

² „Oktatás és politika. Kutatás a hatalom új formáiról: helyi politika, iskolába rendezett gyerekek és a nyilvánosság”, OTKA F047040, 2003–2007.

³ A szabad iskolaválasztás jogát ebben a formában a ma már nem hatályos 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról [13. § (1)] határozza meg. A jelenleg hatályos 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről így fogalmaz: „A szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot.” [72. § (2)] (*A szerk.*)

⁴ A folyamatosság esélyei a közoktatás-politikában – Részletek az oktatáspolitikai fórum vitájából, Országos Közoktatási Intézet, Új Pedagógiai Szemle, 1998. február.

egyre komolyabb gondot jelent az ország jelentősebb részén, de ekkorra már annyira mélyen beépült ez a struktúra, hogy egyetlen kormány sem vállalta fel az eltörlését. Különböző bürokratikus intézkedésekkel próbálták enyhíteni a szabályozás hatását, amelyek csak részeredményeket értek el (*Hricsovinyi és Józsa*, 2018). Akadtak drasztikusabb lépések, ahol a peremkerületi iskolák bezárása után az ottani tanulókat, akik között számosan hátrányos helyzetűek voltak, szétszórták a belvárosi iskolák között (Hódmezővásárhely, Pécs, Szeged), de ezek a megoldások sem tudták megfelelően kezelni a helyzetet.

A 2010-es választást követően teljesen átalakult az addig viszonylag változatlan rendszer. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény segítségével megkezdődött a centralizáció, az oktatás államosítása, az önkormányzati fenntartás megszüntetése. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, majd a tanterületek felállítását követően új helyzetbe hozta az állami iskolákat. Az egyházi oktatási, nevelési intézmények száma jelentős növekedésnek indult, a legutóbbi hullám a szektor jelentős átalakulását hozta magával (*Ercse*, 2019).

Mára, különösen a nagyobb városokban, egyre inkább azzal szembesülnek az állami intézmények, hogy a finanszírozási nehézségeik, a csökkenő gyereklétszám és a konkurens, anyagilag komoly háttérrel rendelkező egyházi, illetve a sajátos pedagógiai megközelítést nyújtó alapítványi iskolák mellett a legnagyobb kihívást számukra a biztos beiskolázás megoldása jelenti.

4. A KUTATÁS ÉS EREDMÉNYEI

Kutatásom során arra keresek megvalósított és megvalósítható mintákat, hogy mely változtatások segíthetik a beiskolázás sikerességét. Egy konkrét példát, a Pécsi Mátyás Király Utcai Általános Iskola beiskolázási gyakorlatát vizsgálom. Az iskolának 2019 januárja óta vagyok az igazgatója. Miután áprilisban szembesültem a beiskolázás katasztrofális eredményeivel, az iskola külső képének és belső, tartalmi munkájának a megújításával párhuzamosan elindítottam kutatásomat. Arra törekedtem, hogy feltárjam: az iskolaválasztáskor a szülőket mely tényezők befolyásolják, melyek voltak számukra a legmeghatározóbb innovációk az adott intézmény esetében. Az eredmények számos szempontból tanulságosak és hasznosíthatók lehetnek más, hasonló helyzetbe kerülő, beiskolázási nehézségekkel küzdő állami fenntartású intézmények számára is.

tanulságosak és hasznosíthatók lehetnek más, hasonló helyzetbe kerülő, beiskolázási nehézségekkel küzdő állami fenntartású intézmények számára is

A primer (empirikus) és szekunder (adatelemező) kutatás kvantitatív részében kérdőívvel fordultam a szülőkhöz, és ezt a visszajelzések tanulságainak elemzését követően kiegészítettem kvalitatív interjúkkal, melyeket szülőkkel, óvodavezetőkkel folytattam. A vizsgálat alapvetése, hogy azoknak a szülőknél a véleményére lehet építeni a felmérést, akik aktuálisan érintettek az iskolaválasztásban. Ezért célzottan, az óvodák segítségével juttattam el kérdőívemet azon szülőkhöz, akiknek gyermeke nagycsoportos óvodásként iskolába készült. A felmérés időtartama a 2023. 03. 13. és

júkkal, melyeket szülőkkel, óvodavezetőkkel folytattam. A vizsgálat alapvetése, hogy azoknak a szülőknél a véleményére lehet építeni a felmérést, akik aktuálisan érintettek az iskolaválasztásban. Ezért célzottan, az óvodák segítségével juttattam el kérdőívemet azon szülőkhöz, akiknek gyermeke nagycsoportos óvodásként iskolába készült. A felmérés időtartama a 2023. 03. 13. és

2023. 04. 27. közötti időszak, helyszíne Pécs megyei jogú város volt.

4.1. Eredmények

A kérdőívet 225-en nyitották meg, ebből 138 értékelhető, befejezett válaszor érkezett vissza, ez 61,8%-os arány. A kitöltés 5–10 percet igényelt a többség számára. A kitöltők között az anyák jelentősen felülreprezentáltak (86,2%), a közös kitöltők, illetve az apák közel azonos arányban válaszoltak. A kor szerinti megoszlást tekintve: a 40 év feletti korosztály közel a választ adók felét (45,7%) képviselte (ez továbbgondolásra ad okot). A 35–40 év közöttiek aránya 20,3%, a 30–35 év közöttieké pedig 23,9%. Mindössze két kitöltő akadt 25 év alatt (1,4%). Lakóhely tekintetében: 85,5% a pécsiek aránya, a környékbeli falvakban élők 9,4%, a megye kis városából a kitöltők 5%-a válaszolt. Mindegyikük Pécs város valamelyik óvodájába járatta gyermekét.

Az iskolába készülő gyermekek 56,5%-a fiú volt, a válaszok szerint. A kisgyerekek 40,6%-a kezdi korának megfelelően az iskolát, 32,6%-uk évvésztésként, 26,8%-uk kérelmezte az óvodában maradást.

A gyermeket közösen nevelők aránya 81,9%, a gyereket/gyerekeit egyedül nevelő anyáké 10,1%, míg a családok 5,8%-a vegyes vagy mozaikcsalád. Feltűnően kevés azon esetek száma, ahol az apával maradt a gyermek (2,2%). A gyerekek száma a családok 43,5%-ában kettő, 32,6%-ában egy, 19,6%-ában három, míg 4,3%-ában négy vagy annál több.

Az anyák közt, végzettségüket tekintve 63,8% a diplomások, 23,2% az érettségizettek, 9,4% a szakmunkások aránya, az általános iskolát végzetteké 3,6%. 50%-uk alkalmazott szellemi foglalkozású, 5,8%-uk vezető beosztású, 21,7% körüli a szolgáltatásban alkalmazottak, a fizikai foglalkozásúak és az egyéni vállalkozók aránya. 2,2%-uk munkanélküli, egyéb kategóriába tartozik 5,8%-uk, 14,5%-uk pedig szülési szabadságon van. Az apákat illetően: 47,1%-uk diplomás, 30,4%-uk érettségivel rendelkezik, 16,7%-uk szakmunkás, míg 5,8%-uk általános iskolai végzettségű. Munkakörük alapján 30,4%-uk szellemi foglalkozású, 17,4%-uk vezető beosztású, 21,7%-uk fizikai munkát végez, 17,4%-uk egyéni vállalkozó, munkanélküli és rokkantnyugdíjas 2,1%-uk, míg az egyéb kategóriába tartozik 8%-uk.

A családok többsége, 70,3%-a saját bevallása szerint átlagos színvonalú életet él. 2,2%-uk nagyon jól, 20,3%-uk választotta a „jól élünk”, és 7,2%-uk a „nehezen” vagy „nagyon nehezen [tudunk megélni]” kategóriát.

Már az óvoda esetében is jelentős különbség mutatkozott a nem körzetes óvodába járók javára (71%), azaz a válaszolók az óvodaválasztáskor sem a

körzetes intézményt választották. Tudatában voltak döntési szabadságuknak, és már akkor éltek vele. Várhatóan az iskola esetében is hasonló módon döntenek majd.

Valószínűleg ennek tudható be, hogy 88,4%-uk elégedett az óvodával. A szülők elmondása alapján az óvoda esetében eltérőek az elvárásaik, mint az iskolánál. Ők úgy gondolják, kisebb a tét, de ennek

úgy gondolják, kisebb a tét, de ennek ellenére a jelentős részük tudatosan választotta már az óvodát is

ellenére a jelentős részük tudatosan választotta már az óvodát is.

A szabad iskolaválasztás lehetőségével a válaszolók 95,7%-a volt tisztában. Ez a magas érték összefüggésben állhat a felsőfokú végzettséggel rendelkező kitöltők magas arányával. Az online kérdőív ez utóbbi hátrányát szülőikkel készített személyes interjúkkal kompenzáltam.

Az óvoda után nem meglepő, hogy a szülők 58,7%-a nem körzeti iskolába íratná gyermekét, 23,9%-uk pedig még keresi a megfelelő iskolát, tehát ők sem feltétlen körzeti intézményben gondolkodnak. Azaz mindössze 17,4%-uk számol. Ha a fenntartó alapján figyeljük, a válaszadók többsége (51,9%) tankerületi, 16,6%-uk alapítványi, 17,1%-uk egyetemi gyakorló, míg 14,4%-uk egyházi iskolában gondolkodik. Ennél a kérdésnél nem csupán egy választásra adott a kérdőív lehetőséget, ennek köszönhető, hogy nagyobb arányban jelölték meg a városunkban található alapítványi iskolát mint lehetséges alternatívát. Ha nem a százalékos arányokat figyeljük, hanem azt nézzük, hogy hányan jelölték lehetséges választásként a tankerületi iskolát, akkor a 138 kitöltőtől 94 pozitív választ kaptunk, és ez arányaiban már 68,1%-ot jelent, több mint a válaszadók kétharmadát. Erre lehet építeni azt az elképzelést, hogy lehetséges kitörni az állami iskoláknak abból a megoldhatatlannak és kilátástalannak tűnő állapotból, amibe a náluk kedvezőbb helyzet élvező egyházi és alapítványi iskolákkal szemben kerültek.

A szülők, amennyiben nem pedagógusok, nehezen látják át, melyek lehetnek azok

a tényezők, amelyek meghatározhatják, melyik a jó iskola. Az óvodavezetőkkel, óvónőkkel, szülőikkel folytatott interjúk megerősítették azt az eddigi feltevésemet, hogy az informális csatornák szerepe ezen a téren is komoly jelentőséggel bír, mivel hatásuk gyorsnak és szignifikánsnak bizonyult.

Vizsgálatomban arra is kitértem, mely információforrások segítik a szülőket választásukban, kire hallgatnak. A kérdést, hogy a különböző információforrások milyen mértékben befolyásolják a döntésüket, három fokozatú Likert-skálával mértem fel (*döntően befolyásolja, befolyásolja, nem befolyásolja*). Ez is nélkülözhetetlen adat a marketingstratégia, versenyképesség tervezésének meghatározásakor.

A szülői visszajelzések arról tanúsítottak, hogy legmeghatározóbb forrásnak a szülők a személyes beszélgetést tekintették. Ennek formái a közvetlen kommunikáció a tanítókkal, intézményvezetéssel, a nyílt napok, óralátogatások, az iskolanyitogatók.

Ezen elvárásoknak megfelelően lehetőséget biztosítottunk a szülőknél arra, hogy kérdéseikkel hozzánk fordulhassanak, bizonytalanságukban keressenek bennünket. Az iskolaismertetővel indítottunk, amelyre az érdeklődő szülőket vártuk. Ismertettük iskolánk sajátosságait, bemutattuk leendő tanítóinkat. Ezt követően nyílt napok, iskolanyitogató foglalkozások segítették a tájékozódást. Folyamatosan fejlesztjük, alakítjuk ezeket a jellemzően minden iskolában meglévő elemeket úgy, hogy a szülők számára érezhető legyen a közvetlenség, az együttműködő, segítőkész szándék annak érdekében, hogy feltegyék kérdéseiket, és választ kapjanak azokra.

hogy a szülők számára érezhető legyen a közvetlenség, az együttműködő, segítőkész szándék

A másik fontos stratégiai tényező a szülők iskolával kapcsolatos elvárásai voltak. Ezt négy válaszlehetőségű Likert-skálával mértem fel (*döntően befolyásolja, jelentősen befolyásolja, befolyásolja, nem befolyásolja*). Egyre inkább érezhető volt számunkra, és ezt kutatásom is megerősítette, hogy jelentős elmozdulás tapasztalható a szülők körében az iskola vélt vagy valós értékeit illetően. Természetesen a tanító választásának örök dilemmája ma is meghatározó, de mellettje megjelentek azok a szülői prioritások, amelyek jelentősen befolyásolhatják az iskolákat is abban, hogy hogyan pozicionálják magukat. Kutatásom relevanciája abban áll, hogy jelzi az intézményeknek: a pedagógiai programjukban – értékrendjüknek megfelelően – megjelenített prioritások mennyiben reflektálnak a szülői elvárásokra. A szülői preferenciák közé sorolható az intézmények (valós) gyermekközpontúsága, biztonságos környezete, légköre, hangulata, szellemisége, jó közössége. A korábban jellemző elvárások – matematika tagozat, továbbtanulási mutatók – messze elmaradtak ezektől az igényektől, a régi beidegződések kezdik elveszíteni vonzerejüket. A válaszok szerint az ismerősök, barátok, más szülők, valamint az óvónők, ha nem is döntően, de befolyásolják a szülőket választásukban. Az iskola épületének állapota, felszereltsége nem meghatározó a szülők elvárásaiban. Valószínűleg válaszukat befolyásolja a tankerületi iskolák anyagi helyzetének ismerete, a médiában többször megjelent, fizetésképtelenségükkel kapcsolatos hírek. Legkevésbé a lakóhely vagy a munkahely távolsága jelent problémát a szülők számára.

az iskola épületének állapota, felszereltsége nem meghatározó a szülők elvárásaiban

A döntést befolyásoló szempontok között hasonlóképp meghatározó az iskola befogadó jellege, és gyermekük véleménye. Ambivalens módon ennél a kérdéskörnél többen arról nyilatkoztak, hogy az iskola legyen befogadó, később ugyanakkor elutasították azt, hogy képezze le a társadalmi viszonyokat.

A felsorolt tanulói tulajdonságok iskolában történő fejlesztésével kapcsolatban szintén a négyfokozatú Likert-skála alapján választhattak a szülők. Az iskolai edukáció során leginkább kívánatos légkör jellemzőinek rangsora a következőképpen alakult: az őszinteség, az empátia, a felelősségérzet, mások tisztelete, a tolerancia, továbbá

a feladattudat és az önállóság közel egyező mutatókkal kulcsfontosságú számukra. Az engedelmesre nevelés elve alacsony értékelést kapott. Ugyan a magas szintű tudás a többség számára elvárt, ám a kimagasló eredményeket közel a válaszolók fele nem tartja kardinális kérdésnek, mindössze 9,4%-uk szeretné ezt az utat a gyerekének.

A szülők különböző meghatározások alapján értékelhették a gyermekük jövőjével kapcsolatos elképzeléseiket. A felsoroltak fontosságáról 1–4 közötti skálából tudtak választani. A kiegyensúlyozott életet, a család és a belső harmóniát tekintik alapvetőnek a szülők. Az igaz barátság és a kreatív munka is megelőzte az anyagi javakra adott értékeléseket. Bár a kérdés látszólag nem kapcsolódik szorosan az iskolához, mégis segít annak feltérképezésében, hogy az adott szülői generáció mely értékeket tartja jelentősebbnek gyermeke jövője szempontjából.

A kérdőív alapján a választott intézménybe történő bejutást mérlegelve a válaszolók 26,8%-a veszi biztosra a sikeres bejutást, 32,6%-uknak van terve arra nézvést, ha nem sikerülne, 23,9%-uk nincs erre az esetre felkészülve, 16,7%-uk pedig még nem gondolkozott rajta.

5. ÖSSZEGZÉS

Bár a szülők iskolaválasztási szabadsága számos kérdést vet fel, az oktatáspolitikai szabályozás részeként, várhatóan még sokáig fennmaradó biztos támaszként kell számolnunk vele. Ezért az iskolák felől vizsgálódva figyelniük kell *a benne rejlő lehetőségekre*. Kutatásom segíthet annak feltérképezésében, hogyan érhetők el a szülők, hogyan szólíthatók meg az iskolák által, melyek számukra azok a preferenciák, amelyek vonzóvá tehetnek egy intézményt. A begyűjtött információkra építve számos belsőépítészeti, illetve a pedagógiai munkánkat érintő tartalmi változtatást vittünk

véghez iskolánkban. A gyermeküknek iskolát kereső szülők között gyorsan elterjedt a hír, hogy a Mátyásban elindult egy olyan folyamat, amely vonzó, gyermekbarát, színvonalas, és más intézményektől eltérő lehetőségeket jelent számukra.

a beiskolázás lesz a közeli jövő legnagyobb kihívása

A sikeres beiskolázást nehezítő tényezők ellenére immár negyedik éve másfélszeres túljelentkezés jellemzi iskolánkat.

A csökkenő gyermeklétszám és az egyre bővülő kínálat következtében a beiskolázás lesz a közeli jövő legnagyobb kihívása az iskolák számára. Már látható a tervezett, de létszámhiány miatt nem megvalósuló osztályok egyre nagyobb száma az intézményekben. Az iskolamarketing kidolgozása elkerülhetetlen az intézményvezetés számára, ehhez pedig nélkülözhetetlen a szülői elvárások, igények alapos ismerete.

Végül mégis igazolódni látszik a tétel: a szabad iskolaválasztás elindít egy versenyt az intézmények között, amelynek célja, hogy figyelve a szülői igényekre, de nem feledkezve meg a nevelésről, oktatásról és minden egyes tanulójuk érdekeiről, egyre színvonalasabbá és keresettebbé váljanak.

IRODALOM

1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról. Letöltés: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000065.TV> (2025. 02. 10.).
1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről. Letöltés: <https://njt.hu/jogszabaly/1991-20-00-00> (2025. 02. 10.).
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról Letöltés: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300079.TV> (2025. 02. 10.).
2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. Letöltés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (2025. 02. 10.).
- A folyamatosság esélyei a közoktatás-politikában – Részletek az oktatáspolitikai fórum vitájából. *Új Pedagógiai Szemle*. 48. 2. sz., 61–72. Letöltés: <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00013/1998-02-ko-Tobbek-Folyamatossg.html> (2025. 02. 10.).

- Andor Mihály (1980): Dolgozat az iskoláról I. *Mozgó Világ*. **6.** 12. sz., 5–21.
- Berényi E., Berkovits B. és Erőss G. (2008): *Az iskolába rendezett gyerek – kiváltság és különbségtétel a közoktatásban*. Gondolat, Budapest. Letöltés: https://real.mtak.hu/1676/1/47040_ZJ1.pdf (2025. 02. 10.).
- Bolla Zs. (2024): A Successful School Innovation and the Potentials Inherent in Free School Choice. *Dunakavics*. **12.** 12. sz., 13–17. Letöltés: http://dunakavics.uniduna.hu/Online_2412.pdf (2025. 02. 10.).
- Ercse K. (2019): Az egyházi fenntartású iskolák és a szelekció, szegregáció kapcsolata. *Iskolakultúra*. **29.** 7. sz., 50–72.
- Fejes J. B., Bugyi A., Szűcs N. és Tóth E. (2022): Szülői preferenciák és tapasztalatok az általános iskola választásával összefüggésben. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*. **10.** 4. sz., 26–49. DOI: <https://doi.org/10.31074/gyntf.2022.4.26.49>
- Gaszó F. (2019): *Iskola, társadalom, rendszerváltás*. Belvedere, Szeged. Letöltés: http://real-eod.mtak.hu/9431/1/Gaszó_Ferenc_2019_Iskola_tarsadalom_rendszervaltas.pdf (2025. 02. 10.).
- Hricsovinyi J., Józsa K. (2018): Iskolaválasztás és szelekció. In: Fejes J. B. és Szűcs N. (szerk.): *Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról*. Motiváció Oktatási Egyesület. Letöltés: https://real.mtak.hu/86134/1/HJ_JK_2018_iskolavalasztas.pdf (2025. 02. 10.).
- Nahalka I. (2016. 10. 16.): A szegregáció és az integráció fogalmának értelmezése kapcsán. *Tani-tani Online*. Letöltés: https://www.tani-tani.info/a_szegregacio_es_az_integracio (2025. 02. 10.).
- Neumann E. és Zolnay J. (2008): *Esélyegyenlőség, szegregáció és oktatáspolitikai stratégiák Kaposváron, Pécsen és Mohácson*. EÖKIK, Budapest. Letöltés: <https://real.mtak.hu/104877/1/Zolnay-Neumann2008.pdf> (2025. 02. 10.).
- Zolnay J. (2010): „Olvashatatlan város.” Közoktatási migráció és migrációs iskolatípusok Pécsen. *Esély*. 6. sz., 41–65. Letöltés: https://www.esely.org/kiadvanyok/2010_6/04zolnay.indd.pdf (2025. 02. 10.).
- Kozma Tamással készült interjúk hangfelvétele: Pécs, 2024. 01. 15. 16–18 óra (online); PTK Pedagógia Tanszék, 2024. 03. 08. 13–17 óra.

*Téremfotó a Képző- és
Iparművészeti
Szakgimnáziumnak az iskola
2024. évi rajzversenyének
anyagából válogató kiállításáról
– a Fővárosi Szabó Ervin
Könyvtár galériájában; 2025.
február*

